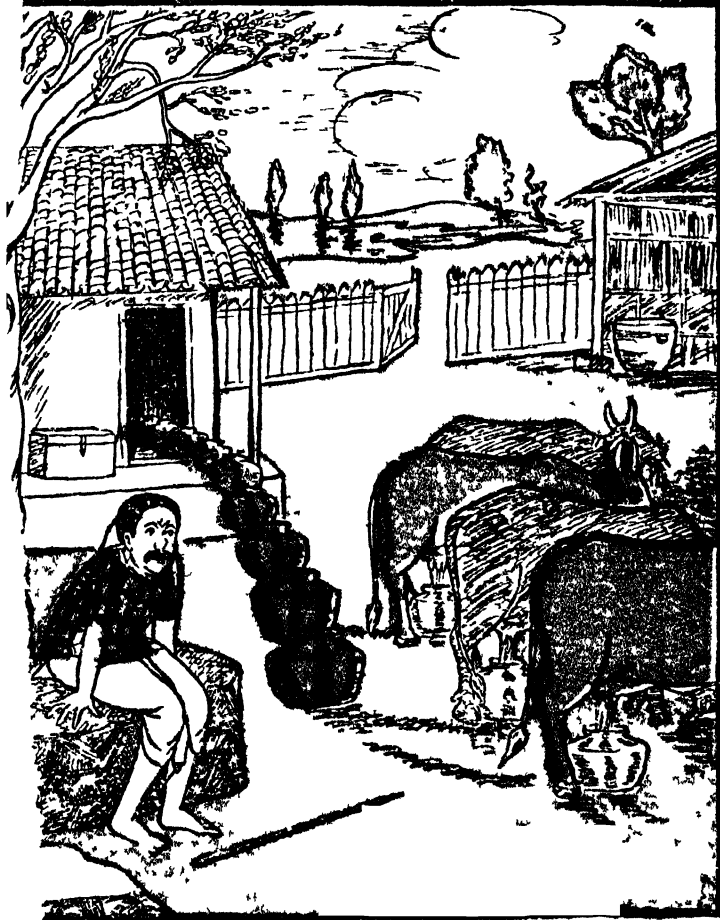

ಹಲವಾರು ಹಲವಾರು

गूजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

| गूजराती कॉपीराइट विभाग |

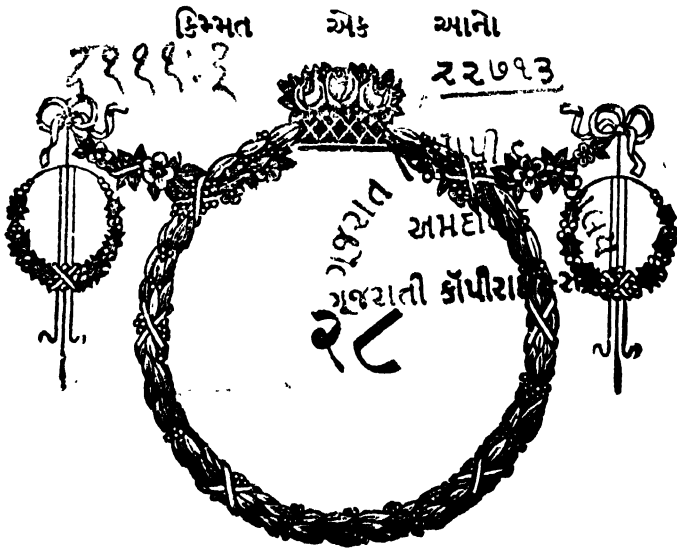
अनुक्रमांक २२९९३ किमत ०.१०००

ग्रंथनाम अक्षर ज्ञान

वर्गांक ८, १११:३

ગાંડાવ મુદ્રણાલેખ્ય હવાજ્ઞ
 ચકલા, સુરતમાં છાપી ગાંડીવ
 સાહિત્ય મંદિર તરફથી નટવર
 વીમાવાળાએ પ્રગટ કરી

સંવત ૧૯૯૭ આવૃત્તિ ત્રીજી

આ જલદુર્ઘ જમરૂખની નાનકડી
 વાત એક ઇત્રેજી કથાનું સ્વદેશી
 રૂપાંતર છે. વાતાવરણને અંગે
 ઘટતો ફેરફાર કરવો પડ્યો છે.
 આ નવી આવૃત્તિમાં કશે
 ફેરફાર કયો નથી.

જાદુઈ જમરૂખ

(૧)

નીલમપરી ને ચમનપરી ઊંચે આસમાનમાં
ઉડતાં'તાં. વાતોચીતો કરતાં'તાં.
હસતાં'તાં ને તાળીઓ પાડતાં'તાં.

એમ ગમ્મત કરતાં ને ઉડતાં ઉડતાં ઉધના
આવ્યું. પરીઓ તો આસમાનમાં ને ઉધના તો
નીચે, જમીન પર, નાનું સરખું દેખાય; કેવું ?
અજમેરી ઘોર જેવડું—જાંબુ જેવડું—કેરીના
ગોટલા જેવું ! પણ ચમનપરીએ તરત ઓળખ્યું.

ખોત્રી: નીલમખહેન, નીલમ ખહેન! જ્યેયું કે
પેલું ગામ? પેલું ઉધના?

આપણે તે દિવસે ઊતર્યા'તાં તે કે?

હા, ને વડ નીચે નાચ્યા'તાં. અલમપરી હતી
ને જખમપરી હતી. અમુત્રપરી હતી ને તખલપરી
હતી. સૌએ ઊતર્યા'તાં ને કેવી મઝા કરી'તી!
મારી જ વરસગાંઠ હતી તો!

હા, ખહેન! મને પણ ખરાખર યાદ છે! ને
તારું હીરાઝાંઝર ખોવાયું'તું તે કેટલી વારે
જડયું'તું!

હા! મારું પ્યારું હીરાઝાંઝર! રાણીજીએ
ભેટ, આપેલું તે! ખોવાયું ત્યારે તો મારો જીવ
ઊડી ગયો'તો. જડયું ત્યારે ચેન પડયું! ત્યારથી
હું શું કરું છું તે તું જાણે છે?

શું કરે છે?

ઉધનાને એક ભેટ આપું છું. દર વરસે એક

બહુ ઝમરૂખ

બેટ. જેના હાથમાં આવે તે લઈ જાય. ગયે વરસે એક હીરો નાંખ્યો'તો. ત્રીજે વરસે એક મોનાના પીયાંવાળું ચીમડું નાંખ્યું'તું. દર વરસે એક નાંખું છું. આજે પણ કંઈ નાંખું એવું થાય છે. વરસ થઈ ગયું છે.

આજે શું નાંખશે ?

રાણીજીની વાડીનું એક ઝમરૂખ મંગાવ્યું'તું. ઝમરૂખ ખાય તેની મનની ધચ્છા તરત પાર પડે. ખચકું ભરે તે વેળા મનમાં જે વિચાર હોય તે ત્યાં ને ત્યાં પાર પડે. એવું એ ઝમરૂખ છે. જરા નાચે ઊતરીને નાંખીએ. એવો મંતર બણીએ, કે ઉધનામાં જે ઝમરૂખીનું ઝાડ હશે તેને જઈને વળગી જશે. પછી જેને હાથ આવ્યું તે ખરું.

ખંને પરીઆ થોડે ઊતરી. ઉધના તડખૂચ જેવડું દેખાયું. હજુ ઊતરી. ઉધના ધર જેવડું દેખાયું.

હજી ઊતરી. ઉધના ડુંગર જેવડું દેખાયું. એટલે ચમનપરીએ પોતાનું જમરૂખ કાઢ્યું. જમરૂખ પર ફૂંક મારી. ઘોડી: જ રે અલ્યા જમરૂખડા ! જમરૂખીએ જઘને વળગી જજે ! ઘોડાતું નહિ, ચાલતું નહિ ! જે લે તેને લેવા દેજે, જે ખાય તેને ખાવા દેજે ! મનમાં ધારે તે કામ કરજે.

જમરૂખબાઈ તો ગયા ડખ દધને નીચે. એક જમરૂખી હતી તેને વળગી પડયા.

(૨)

એ જમરૂખી મંગા પટેલની હતી. મંગળ પટેલને ઉધનામાં સૌ મંગા પટેલ કહેતા. તેના વાડામાંની જમરૂખીએ જઘને પરીનું જમરૂખ-પાકેલું જમરૂખ, ગળ્યું ગળ્યું જમરૂખ, ફેરી જેવડું મોઢું જમરૂખ વળગી ગયું.

તે દહાડે તો ગમ્મત થયેલી.

મંગા પટેલની પડોશમાં રતનિયો રહે. રત-

નિથો ને એની ફેઈબા, ને ફેઈબાની દીકરી જમની.
ત્રણ જણાં રહે.

રતનિથો તેર વરસનો. ફેઈબા તેપ્પન વરસનાં
ને જમની સાત વરસની. ખાય, પીએ ને મઝા કરે.

એક નાની પાડી હતી. થોડું થોડું દૂધ
આપતી. નાનો સરખો વાડો હતો. પાંચદશ તેમાં
ઝાડો હતાં. એકબે આંબા, બેત્રણ દાડમડી, એક
રતાળુનો વેલો, ને બેચાર ભીંડાના છોડ! થોડાં
અળુનાં પાન પણ થાય. ફેઈબા તો ઝાડોનું જતન
રેક. ફેરી વેચે, દાડમ વેચે, અળુનાં પાન વેચે, ને
જે આવે તે વડે ત્રણે જણાં ખાય, પીએ ને મઝા કરે.

કંઈ લેવું કરવું હોય ત્યારે રતનિથો સુરત
જાય. પાડીને જોડે એકકા સાથે. ગામમાં પૂછે:
કોઈને કંઈ લાવવું છે? કોઈને કંઈ લઈ જવું છે?
પછી સુરત જાય. કોઈનું ચે કામ કરે ને પોતાનું ચે
કામ કરે.

આજે રતનિયો પાડી જોડીને ગયો હતો. શિવાકાકાનાં વેંગણુ લઘ જવાનાં હતાં. મણુ વેંગણુ લઘ ગયો'તો; ને પોતાને સારૂ જુવાર લઘને આવતો'તો.

વચ્ચે પાડીબાઈ ચઢ્યાં તોફાને. તે મનમાં વિચાર કરે: જઈ ત્યારે ય ભાર, ને આવું ત્યારે ય ભાર! બેવડું વૈતરૂં મારે કરવાનું ને આ લોકો તો મઝા કરે. પાડીબાઈએ તો માર્યો ઉછાળો. જુવારને ઉલ્લાવી નાંખી. રતનિયાને પાડી નાંખ્યો. જુવારને તો વેરી નાંખી! પાડીબાઈ તો તોફાન કરીને ત્રિભાં રહ્યાં!

રતનિયાબાઈને પછી જોઈ લ્યો ગુસ્સો ને! બેચાર તો ગાળો દીધી: પાડકી તાડકી ચણાની દાળ, ઊભી રહે, તારી વલે કરૂં છું! બેચાર થાપટ લગાવી. કાન પકડીને એવો તો આમળ્યો! પણ પાડીબાઈ તો નર્યા જીંદીનું જ ઝાડ તો!

એટલામાં તો વાગ્યું નગાડું. દૂર દૂરથી
સાંબળાયું. ઉઘનાના મંદિરનું નગાડું. રોજ આરતી
ઊતરે ત્યારે નગાડું વાગે. નગાડું સાંબળ્યું ને પાડી
બાધ્યે તો મૂકી ગપ્પરડી તે નાઠાં ગામ તરફ.

રતનિયે તો જેમતેમ જુવાર ખહારી ભેગી
કીધી ને ધોતિયે બાંધી. માથે મેલીને એ તો ચાલ્યો
ઘેર. પણ થોડી થોડી જુવાર બગડીસ્તો—ગઢસ્તો.

(૩)

પાડીબાધ ગાલ્લી સાથે ઘેર ઊભેલાં. ડોશીમા
પણ બારણામાં જ. રતનિયો આવ્યો ને વાત કરી
એટલે ડોશીમા તો ખિન્નયાં: એ પાડી બહુ હરામી
થઈ ગઈ છે. આવું તે તોફાન ! આવી તે મસ્તી !
બહુ કરશે તો હવેને ફેરે શનિવારના હાટમાં
વેચી જ નાંખીશ !

ના, ના ફેઈષા !—રતનિયો પાડીને વેચવાની
વાત સાંબળી કરગરી પડ્યો : એમ ના કરશો. એ

તો ખિચારી બલી છે. ક્રોધક વાર એમે હોય. મને ક્યાં વાગ્યું છે જે? ને જુવાર ખહુ તો અચ્છેરેક માંડ ગધ હશે. છો ને ખિચારી રહેતી. ક્રોધક દહાડો કામ લાગશે.

વારૂ ત્યારે, ઠીક છે. પણ ચાલ, હવે કપડાં કાઢ ને થોડું ખાધ લે. ભૂખ્યો થયો હધશ.

ફ્રોધખાએ શિંકુથી પતેલી ઉતારી ને રતનિયાને જમવા ખેસાડ્યો. ખાસ્સો દોઢ રોટલો ને પાશેર શાક ચપાટી ગયો. પાણી પીધું ને ઠંડો થયો.

પછી તો ફૂળિયામાં ગયો. બાણિયા સાથે વાતો કરી. મકનિયા સાથે મસ્તી કરી. પાછો ઘરમાં આવ્યો.

એટલે ફ્રોધખા ખોલ્યાં: તે રતનિયા, વાડામાં જાને! અળુનાં પાનમાં ને ભીંડાના છોડમાં થોડું પાણી રેડ.

રતનિયો તો વાડામાં ગયો. પાણી રેડ્યું. ત્યાં

મંગાકાકાની ઝમરૂપી બેતાં મોંમાં પાણી છૂટ્યું:
લાવ ને એકાદું ઝમરૂપ તો ખાધ્યે.

રતનિયાબાધ્યે નજર કરી તો ઝમરૂપી પર
એક એવું સરસ ઝમરૂપ!—મોટું ફેરી જેવડું,
પીણું પાકા પાન જેવું, એવું તો રૂપાણું!

આ યે ખરું બાધ! બધાં ઝમરૂપ તો કાચાં
છે ને આ ખરું પાકું! લાવને ઉડાવી જધ્યે.

રતનિયાબાધ તો વાડ કૂહીને મંગા પટેલના
વાડામાં પેઠા. લાકડી વડે ઝમરૂપ પાડ્યું, ને
ઝાડ તળે ખાવા પેઠા! મનમાં એમ, કે કોણ
બેવાનું છે જે?

(૪)

પણ એ તો મંગા પટેલ! મંગા પટેલ તો
સ્વભાવના તીખાતમતમતા! મિનજ તો મોટો
તિસ્મારખાં જેવો! રાજ ત્યાં સુધી રાજ, પણ
ગુસ્સે થયા ત્યારે કોઈના જ નહિ તો!

રતનિયે એક ખચકું જમરખતું બચું, ના
બચું, ત્યાં તો દોડતા મંગાકાકા આવ્યાજ છે
ને! હાથમાં એક સોટી છે, મારવાને સારૂ ધુમાવે
છે. રતનિયાને થયું: ખાપરે! પાંખ હુાય તો કેવું
સારૂં! એ....ઊડતાકને જઈ પડીએ ક્યાંના ક્યાં!

ખચકું ભરે છે ને વિચાર કરે છે ત્યાં તો
આય ખાપરે! એ તો ઊપડયોજ છે ને આકાશમાં!
એ તો પેલું જલદુધ જમરખ હતું જલદુધ! ખાતાં
ખાતાં જે ધરછે તે થાય. વાર કેટલી? ચમન-
પરીતું જલદુધ જમરખ!

રતનિયાભાઈ તો ઊડીને પડયા પોતાના
વાડામાં. મંગાકાકા તો જોઈ જ રહ્યા! એ
ખાપરે! આ શું! આ છોકરો તો ઊડતો દેખું!

પણ ઊડવામાં ને ઊડવામાં જમરખ પેલું ત્યાં
ને ત્યાં પડી ગયેલું.

રતનિયાભાઈ પણ ઊડયા તો ખરા, ને પડયા

 જાદુઈ જમરૂખ

પણ ખરા. પણ અજબ બહુ થયા! આ શું? હું
 ઊડ્યો કેમ? ને વાત શી? દશ મિનિટ તો એ
 ડાચું વકાસી બેસી જ રહ્યો ને!

બીજી બાબુ મંગાકાકા પણ ઠંડા જ થઇ
 ગયા!—આ પણ ખરું બાધ! આ છેકરો ઊડતો
 ક્યાંથી થયો? ને (—એટલામાં પેલા જમરૂખ
 પર નજર પડી—) આ જમરૂખ પણ ક્યાંથી
 આવ્યું? કાલે તો કંઈ નહોતું! આવું પીળું,
 પાકું, રૂપાળું જમરૂખ શાનું વળી?!

લાવ ને બાધ, ચાખી તો બેઉં—કહી મંગા
 પટેલે તો એક બચકું ખાધું: હાશ, આ તો બહુ
 મજનું છે—મીઠું સાકર જેવું, જાણે રાદેરી
 બ્યારસ્તો. લાવ, પૂરું જ ખાધ બહુ!

(૫)

મંગા પટેલ તો એમ બોલી બેઠા પાસેના
 મોટા પથરા પર. ને બીજું બચકું ભરે છે ત્યાં

તો ટન્ ટન્ ટન્ ઘંટડીઓ ગાજવા લાગી. મંગા પટેલની ગાયભેંસો ગામમાં ભટકી ઘેર આવી. દોહવાનો વખત થયો'તો ! મંગા પટેલને આજસ આવ્યું !—આ ગાયભેંસડાં પોતાની મેળે જ દોહવાઇ જતાં હોય તો કેવું સાઈ ? હું મારી મેળે અહીં ચોંટીને બેસી જ રહું !

પણ મંગાકાકા ધારે એટલી જ વાર હતી ને ! ફડોફડ ધરમાંથી તાંબડીઓ નીકળી ને બેઠી ગાય ભેંસની નીચે; ને આંચળમાંથી દૂધની ધારા તાંબડીઓમાં પડવા લાગી ! આત્તારી ! આ શું ?—કરતાં મંગાકાકા ઊઠવા ગયા તો ઊઠાયજ શાનું ? ચોંટી જ ગયલા પથરા સાથે.

કાકા તો ગભરાયા. ખીજમાં ને ખીજમાં જમરૂખ ફેંક્યું રતનિયાના વાડામાં. ને પોતે ઊઠીને ઊભા થવા માટે ખેંચાખેંચ કરવા લાગ્યા !

વાહ, મંગાકાકા વાહ !

(૬)

રતનિયાના વાડામાં પાડીબાઈને બાંધ્યાં'તાં.
ત્યાંજ પડયું પેલું જમરૂખ. પાસેજ ખાવાનું પડે,
પછી પાડીબાઈ ઝાલ્યાં રહે કે ?

પાડીબાઈએ તરત મોં માર્યું. મનમાં ધાર્યું:
છે તો અડધું જ, પણ જે છે તે ! એવું એવું પણ
ક્યાં મળે છે ? આ આંબા ને દાડમડી પર ફેરી
ને દાડમ ભર્યાંભરપૂર હોય તો પવન પાડયા કરે
ને હું તે ખાધાં જ કરું ! પણ એ દિન ક્યાંથી ?—

એમ વિચારતાં પાડીબાઈએ તો જમરૂખ ખા-
ધને ખલાસ કર્યું.

પણ એ તો હતું જાદુઈ જમરૂખ ! પાડીબાઈને
તેની શી ખબર ? આંબા ને દાડમડી ફેરી દાડ-
મથી ભર્યાંભરપૂર થઈ ગયાં ને ડબ્બોડબ્બ ફેરીઓ
પડવા લાગી !

અવાજ સાંભળીને ફેાઈબા દોડી આવ્યાં. જુએ

છે તો આખા પર ફેરી જ ફેરી ! દાડમડી પર દાડ-
મજ દાડમ ! ઓ ય બાપ રે ! આ તે કેવું જાદુ ?

રતનિયાને ખૂમ પાડી : રતનિયા, રતનિયા, જો
તો ખરો ! આ બધું શું ?

રતનિયો ધરમાંથી દોડતો આવ્યો : ઓ
બાપ રે ! આ તો ખરું જ જાદુ ને !

ફોધમા કહ્યું : આ તો ખસો રૂપિયાની ફેરી ને
સો રૂપિયાનાં દાડમ હશે. રતનિયા ! આ જાદુ
કોણે કર્યું ?—

હં ! હં ! એ તો આપણી પાડી જ હશે રે
ફોધમા ! તમે એને વેચવાનો વાત કરતાંતાં, તેથી
એણે ખતાવી કરામત !

રતનિયાનો નજરે પેલા જમરૂખની એક
કચ્ચર પાડીના મોંમાંથી સરો પડતી દેખાઈ !

“હં ! હં ! એ તો એ જ ! પાડી ને જમરૂખ !
ખરું બાઈ એ જમરૂખ તો !”

એમ ઘોલતો રતનિયો તો હરખાતો હરખાતો
બાણિયાને ને મકનિયાને વાત કરવા સાડ દોડી
ગયો.

(૭)

ફોધખા તો કંઈ રાજ થાય, કંઈ રાજ થાય!
ચાલો, હવે તો ખીજ ઘે ભેંસ લેવાશે ખરી!

હોંશમાં ને હોંશમાં ખાતરી કરવા ઘે ફેરી
તો ડાશી ખાઇ પણ ગયાં!

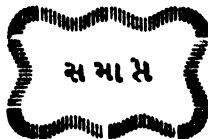
જમની પણ શાની રહે? તેણે પણ ફેરીઓ
ભેડાવવા માંડી.

x

x

x

નીત્રમપરી ને ચમનપરીએ પાછાં વળતાં
નજર કરો: ચાલો બાઇ, જે થયું તે ઠીક થયું.
ગરીબની આંતરડી ઠંડી થઇ ને!

भाणपभावाडिक
ज३२ वांशे

અપવાસ દ્વારા આરોગ્ય

અપવાસ કરીને જુદા જુદા
રોગો મટાડનારાઓની કહાણીઓ
સાથે, કેવી રીતે અપવાસ
કરવા તેને લગતી તમામ
હકીકતોથી છલાછલ બર-
પૂર અતિ ઉપયોગી ગ્રંથ

કિંમત રૂપિયા અઢી
૮ પાલખ ચં જુડું.

એક નકલ ધરમાં પડી હશે તો ખચરવાળ
કુટુંબમાં સેંકડો રૂપિયા ખચાવી આપશે.

વી૦ પી૦થી મંગાવવા લખો:—

ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર, સુરત.

गांधीव कुमारभाषा

छिगती प्रलने तेजस्वी जनाब-
नाइं शूरतन अने पराकुमनुं
अत्यंत रसलर वांचन

१ गौरीलानो प्रेम	०॥
२ पूछडियाना प्रदेशमां	०॥
३ शिकारिका-१	०॥
४ गेष्ठी सृष्टि-१	}
५ " -२	
६ शिकारिका -२	०॥
७ त्यांदा पर अढाध	०॥
८ आकृते भर्दा	१
९ मोतना पंजमां	०॥
१० थीलुगारी	०॥
११ लडलु	०॥
१२ संकटनी शोधमां	११
१३ जेतीओ सरदार	१॥
१४ मायावां देश	१॥
१५ टोमी अनं पीछ वातो	०॥
१६ शिकारिका-३	०॥

इरेक अथलंडार वेअ छ.

गांधीव भाषणपपवाडिकना आडक जने।

